

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розвиток ринкових методів господарювання, розширення інтеграційних процесів у вітчизняній економіці, метою яких є вступ України у європейське і світове співтовариство, має вирішальний вплив на всі аспекти господарського життя суб'єктів підприємницької діяльності. Формування на мікрорівні конкурентного середовища змушує управлінські структури проводити ефективну політику ціноутворення, швидко переорієнтовувати виробництво у відповідності до змін ринкової кон'юнктури, моделювати альтернативні варіанти розвитку економічної ситуації.

Однією з основних проблем успішного розвитку підприємства є нестача вільних обігових коштів. Саме наявність грошових коштів та їх еквівалентів дозволяє проводити мобільну, фінансову та інвестиційну політику підприємства.

Політика управління грошовими активами – це частина загальної політики управління оборотними активами, що полягає в організації ефективного їх обігу та оптимізації їх загального залишку. Грошовий потік підприємства представляє собою сукупність розподілених у часі поступлень і виплат грошових коштів, які генеруються його господарською діяльністю.

Висока роль ефективного управління грошовими потоками підприємства визначається такими положеннями:

4. Грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства у всіх її аспектах.
5. Ефективне управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку. Темпи цього розвитку, фінансова стійкість підприємства в значній мірі визначаються тим, наскільки різняться види потоків грошових коштів синхронізовані між собою за обсягами і у часі.
6. Рациональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства.
7. Ефективне управління грошовими потоками дозволяє скоротити потребу підприємства в залученому капіталі.
8. Управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства.

Цьому сприяє скорочення продовжуваності виробничого і фінансового циклів, яке досягається в процесі результативного управління грошовими потоками, а також зниження потреби в капіталі, який обслуговує господарську діяльність підприємства.

9. Ефективне управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства. Навіть у підприємств, які успішно здійснюють господарську діяльність і генерують достатню суму прибутку, неплатоспроможність може виникнути як наслідок незбалансованості різних видів грошових потоків у часі.
10. Активні форми управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, який генерується безпосередньо його грошовими активами.
11. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом балансування обсягів поступлення і витрачання грошових коштів та їх синхронізація у часі.

Для економії загальної суми витрат по обслуговуванню операцій поповнення грошових коштів необхідно збільшити період (чи знизити частоту) цього поповнення. В даному випадку відповідно збільшаться розміри максимального і середнього залишку грошових коштів.

Математичний алгоритм розрахунку максимального і середнього оптимальних розмірів залишку грошових коштів відповідно до Моделі Баумоля має такий вигляд:

$$GA_{\text{макс}} = \sqrt{\frac{2 * Vo * ПОго}{Vn}};$$
$$\overline{GA} = \frac{GA_{\text{макс}}}{2},$$

де, $GA_{\text{макс}}$ - оптимальний розмір максимального залишку грошових активів підприємства;

\overline{GA} – оптимальний розмір середнього залишку грошових активів підприємства;

Vo – витрати по обслуговуванню однієї операції поповнення грошових коштів;

Vn – рівень втрати альтернативних прибутків при зберіганні грошових коштів (середня ставка процента по короткостроковим фінансовим вкладенням), виражений десятковим дробом;

$ПОго$ – запланований обсяг грошового обороту (суми витрачання грошових коштів).

Модель Міллера-Орра являє собою ще більш складний алгоритм визначення оптимального розміру залишків грошових активів. Вихідні положення даної моделі передбачають наявність визначеного розміру страхового запасу і визначену нерівномірність в надходженні і витрачанні грошових коштів, а відповідно і залишку грошових активів. Мінімальна межа формування залишку грошових активів приймається на рівні страхового залишку, а максимальна – на рівні трьохкратного розміру страхового залишку (рис.1.).

Як видно із наведених даних, коли залишок грошових активів досягає максимального значення (верхньої межі свого «коридору»), зайві засоби (по відношенню до середнього залишку) переводяться в резерв, тобто інвестуються у короткострокові фінансові інструменти. Аналогічно, коли залишок грошових активів досягає мінімального значення (нижньої межі свого «коридору») здійснюється поповнення грошових коштів до середнього рівня за рахунок продажу частини короткострокових фінансових інструментів, залучення короткострокових банківських кредитів та інших джерел.

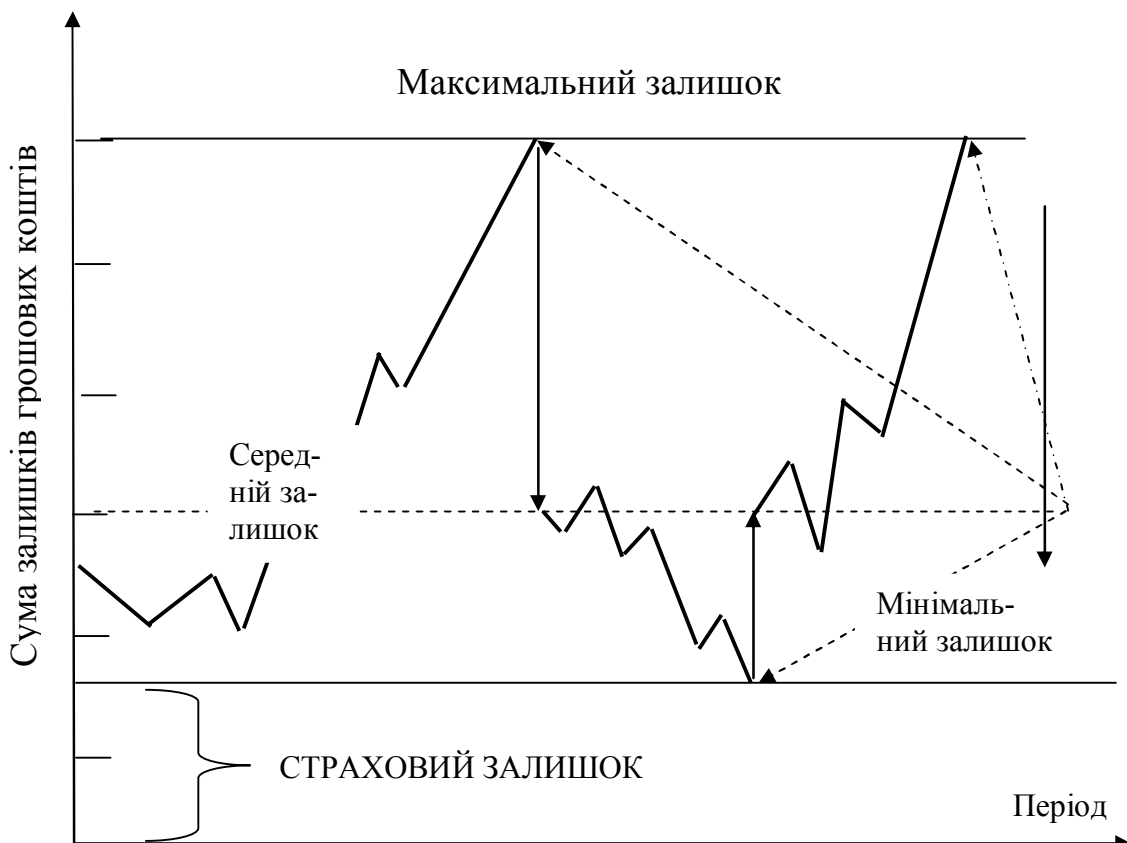


Рис.1. Формування і витрачання залишків грошових коштів у відповідності з моделлю Міллера-Орра

Необхідно звернути увагу і на те, що значення середнього залишку грошових активів знаходиться на одну третину вище мінімального його значення і на дві третини нижче максимального його значення, а не посередині між цими значеннями. При такому підході рівень альтернативних втрат доходів при зберіганні грошових коштів буде більш низьким.

Відповідно максимальний і середній залишки грошових активів визначаються за формулами:

$$GA_{\text{макс}} = GA_{\text{мін}} + DKZ_{\text{м/м}};$$

$$\overline{GA} = GA_{\text{мін}} + \frac{DKZ_{\text{м/м}}}{3};$$

де $GA_{\text{макс}}$ – оптимальний розмір максимального залишку грошових активів підприємства;

\overline{GA} – оптимальний розмір середнього залишку грошових активів підприємства;

$GA_{\text{мін}}$ – мінімальний (страховий) залишок грошових активів підприємства;

$DKZ_{\text{м/м}}$ – діапазон коливань суми залишку грошових активів між мінімальним і максимальним його значенням.

Не дивлячись на математичний апарат розрахунків оптимальних сум залишків грошових активів обидві моделі (модель Баумоля та модель Міллера-Орра) поки що складно використовувати у вітчизняній практиці з таких причин:

- хронічна нестача оборотних активів не дозволяє підприємствам формувати залишок грошових коштів в необхідних розмірах із врахуванням їх резерву;
- сповільнення платіжного обороту викликає значні (іноді непередбачувані) коливання в розмірах грошових надходжень, що відповідно відображається і на сумі залишку грошових активів;
- обмежений перелік оборотних короткострокових фондових інструментів та низька їх ліквідність затрудняють використання в розрахунках показників, пов'язаних із короткостроковими фінансовими вкладеннями.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Романів С.Р.